

Pankrotimenetlus 100 päevaga?

Mag. iur. Toomas Saarma
pankrotihaldur

Efektivsuse/kiiruse põhimõtet peeti veel kümmekond aastat tagasi spetsiifiliselt täitemenetluse põhimõtteks. Praegu peetakse seda oluliseks teguriks ka kõikide pankrotimenetluste juures.

Kiiruse põhimõtte rakendamisel Eestis pankrotimenetluses 100-päevase ajalimiidi seadmisel on vajalik analüüsida, kas pankrotimenetlust on võimalik läbi viia 100 päevaga ja kas sellega ei kahjustata pankrotimenetluse eesmärke ja põhimõtteid?

Arvesse tuleb võtta asjaolu, et pankrotiõigus on keeruline valdkond, mis hõlmab paljusid osapooli (võlgnik, võlausaldajad, võlgnikule kuuluva ettevõtte töötajad jt). Erinevalt tavalisest võlasuhtest on pankroti korral tegemist multiplitseeritud võlasuhtega võlgniku ja võlausaldajate vahel ning võlausaldajate endi vahel. See, kuidas iga riik pankrotiõigusega seotut reguleerib, sõltub riigi poliitilisest, sotsiaalsest ja majanduslikust taustast.

Pankrotimenetluse kesksed ülesanneteks on kindlaks teha võlgniku vastu olevad nõuded ja võlgniku vara, mille arvelt saab toimuda nõuete rahuldamine, samuti selgitada välja maksejõuetuse tekkimise põhjused. Nende kesksed ülesannete teostamine on lahutamatult seotud pankrotimenetluses kohaldatavate põhimõtetega.

Menetluspõhimõteteks on kollektiivsuse põhimõte, asjaosaliste ärakuulamise põhimõte, efektivsuse/kiiruse põhimõte ning kolmanda isiku kaitse põhimõte. Nimetatud põhimõtete samaaegne kohaldamine loob vastuolud eelnevalt nimetatud põhimõtete üheaegse kohaldamise osas.

Kiiruse põhimõte on kokkusobimatu vähemalt kolmanda isiku kaitse põhimõttega. Kiiruse põhimõtte rakendamine piirab ka asjaosaliste ärakuulamist, mis aeglustab pankrotimenetlust.

Efektivne menetlus on üldiselt kiire, sest viivitused suurendavad kulusid ja nõrgendavad sissenõude tulemusi. Kiirus on ka omaette väärtus. Kui võlgnikuks on füüsiline isik, põhjustab pankrotimenetluse pikenedamine tavaliselt vaimset koormust. Ettevõtte tervendamise õnnestumisel on kiirusel oluline roll – mida enam menetluses viivitatakse, seda ebatõenäolisemaks muutub tervendamise prognoos. Pankrotiseadus peab andma täpsed menetlustähtajad, edasikaebamise võimalused ning ettenähtud alternatiivsed võimalused pankrotivara kiiremaks realiseerimiseks jne.

Menetluses on oluline saavutada tasakaal eri põhimõtete vahel, et ühes menetluses jõutaks näiteks võlausaldajate nõuete võimalikult suures ulatuses rahuldamise ja ärimoraali tugevdamise täitmiseni. Võlausaldajate huve on võimalik kaitsta mitmel viisil. Näiteks kui realiseerida kiiresti võlgniku vara ja jagada saadud raha võlausaldajate vahel, kuid jättes samas vastutusele võtmata isikud, kes olid oma kuritegeliku käitumisega põhjutanud maksejõuetuse, võib tekkida olukord, kus needsamad isikud asutavad uue äriühingu, mis muudetakse maksejõuetuks analoogsete toimingutega.

Et täituks eesmärk viia läbi 100 päevaga pankrotimenetlust, peavad pankrotiõiguse sätted olema peamiselt kohustavad, st asjaosalised ei saa omavahelise lepinguga seadusega sätestatud menetlusest kõrvale hoiduda. Kiire menetluse tagamisel on oluline ka see, et kohtud suudaksid kiirelt menetleda pankrotimenetlust puudutavaid menetlusedokumente (pankrotiavaldust, kaebuseid, jaotusettepanekut, menetluses esitatavaid aruanded jne).